

quia ut ex sacra Scriptura constat, ministri Dei loquuntur in persona Dei, imo Deus per illos loquitur, secundum illud Matthæi x: *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*: et i ad Corinth. xiii dixit Paulus: *En loquitur Christus*: et Psal. XLIV: *Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis*, id est, Spiritus sancti a quo velociter movetur: et ii Reg. xxxiii: *Spiritus Domini locutus est pro me*; ergo omnino impossibile est Deum per ministros mentiri.

XIII. Quarto probatur conclusio, quia si Deus loquitur ad homines per ministros, verbi gratia, per Angelum, aut hominem immediate loquitur Deus ad aliquem illorum, nec enim potest mediate loqui ad nos quin immediate loquatur ad ministrum; ergo si impossibile est mentiri, aut falsum dicere loquendo immediate per se ipsum, etiam erit impossibile mentiri per alium. Confirmatur, et explicatur amplius ratio ista, quia quando Deus loquitur per ministrum, aut minister dicit idem ipsum quod illi locutus est Deus, aut dicit aliud. Si dicit idem; ergo mentiente ministro mentitur Deus immediate loquens illi; sed impossibile omnino est Deum mentiri per se ipsum (ut supra probatum est) ergo etiam erit impossibile quod mentiatur per ministrum. Si vero dicatur quod minister loquitur aliud quam illi Deus locutus fuerit, tunc aperte sequitur ministrum mentiri ex se ipso, et non mentiri Deum per illum, sicut in humanis quando servus loquitur aliter quam dominus ejus præcepit ei loqui, non mentitur dominus, sed servus. Quod argumentum efficaciter probat Deum de sua potentia absoluta per ministrum non posse mentiri. Ergo si neque per ministrum, neque per se mentiri potest, nec falsum dicere etiam de absoluta potentia fidei ex parte

Dei dicentis nullatenus poterit subesse falsum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XIV. Primo arguitur ad probandum Deum de facto mentitum fuisse, et fuisse auctorem mendacii. Primo, quia Genesis iv, cum dixisset Cain ad Deum: *Omnis qui invenerit me interficiet me*, respondit illi Deus: *Nequaquam ita fiet*; et tamen occisus fuit Cain a Lamech, ut in eodem capite habetur: ergo Deus de facto mentitus est. Deinde iii Regum xx, dum quæreret Deus quis deciperet Achab respondit spiritus malus: *Ego decipiam*: et rursus dum iterum interrogaret Deus: *In quo decipies?* respondit: *Ego ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus*, tunc dixit Deus: *Decipies, et prævalebis, egredere, et fac ita*. Ergo præcepit dæmoni ut deciperet, et mentiretur, fuit ergo auctor mendacii. Item Job. xii dicitur: *Qui immutat cor principum, et decipit eos, et errare facit eos sicut ebrios*: et Isai. xix et LXIII conquerruntur homines de Deo his verbis: *Quare nos errare fecisti, Domine, de viis tuis?* et Ezech. xiv dixit Deus: *Si propheta deceptus fuerit, ego Dominus decepi eum*: et ad Roman. i: *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant, quæ non conveniunt*: ergo ut ex omnibus istis auctoritatibus colligitur, et Deus mentitur, et auctor est mendacii.

XV. Ad hoc argumentum, ut respondeamus advertendum est, quod circa loca sacra Scriptura multa possent pro responsione dici juxta placita sanctorum patrum: quia tamen nos brevitati consulimus, tantum ea quæ scholastico more necessaria sunt ad argumentorum solutionem adducemus. Ad primum locum respondetur primo, quod licet sacra Scriptura dicat Lamech

occidisse virum, non est certum, quod iste vir occisus a Lamech sit Cain, sed potuit esse alius, cum sacra Scriptura nihil de hac re determinet: secundo respondetur, quod dato quod Lamech occiderit Cain nihil probat argumentum, quia Deus non dixit Cain absolute quod non esset occidendus, sed quod impune esset occidendus, addidit enim: *Qui occiderit Cain septuplum punietur*: unde si Lamech occidit Cain, non impune occidit, ut ex eodem capite colligitur. Quod si instes: Quia timor quem habeat Cain non erat de punitione sui occisoris; sed de occisione sua, dixit enim: *Omnis qui invenerit me, interficiet me*: et ad hoc videtur Deum respondisse: *Nequaquam ita fiet*, quasi diceret, nullus interficiet te, et tamen occisus est, ergo respondetur, quod turbatus Cain existimabat omnem hominem, aut aliud animal habere potestatem supra vitam suam, atque adeo qui illum prius invenerit eum interficeret, et ad hoc respondit Dominus: *Nequaquam ita fiet*, quasi diceret, nequaquam habet aliquis potestatem supra vitam Cain, nec quilibet poterit occidere illum pro sua voluntate, sed qui occiderit septuplum punietur, et hoc totum verum fuit, et impletum.

XVI. Ad omnia autem loca, quæ postea sequuntur in primo argumento, ut respondeamus advertendum est cum communi sententia interpretum sacra Scriptura, quod quotiescumque in sacra Scriptura reperitur quod Dominus præcipiat, aut consulat, aut velit aliquod malum culpæ, vel erroris, vel falsitatis semper debet intelligi, quod permittit, sicut quando dixit Judæ volenti illum tradere: *Quod facis, fac citius*, et ratio est aperta, quia absurdum esset concedere illud quod Deo repugnat; quod vero repugnat illi decipere, aut talia imperare ac-

tu positivo, constat ex conclusionibus præcedentibus, et earum probationibus. Quod si aliquis dicat solutionem istam esse omnino voluntariam, et sine fundamento, respondetur negando id, nam expositio ista fundamentum habet in eadem sacra Scriptura, in qua aliquando præcipere, et permittere pro eodem accipiuntur, nam Marci x dixerunt Pharisæi Christo Domino: *Moyses permisit libellum repudii scribere*: et Christus respondit: *Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis præceptum istud*: item Matthæi xix dicunt Pharisæi: *Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii?* respondit Christus: *Ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxorem*: ecce quomodo pro eodem usurpatur præcipere, et permittere. Attendenda ergo est semper materia circa quam cadit præceptum, vel consilium, et si fuerit Deo repugnans, intelligi debet permissive. Sic etiam interpretanda sunt illa loca in quibus dicitur Deum excæcare, indurare, decipere, et errare facere aliquem, non enim intelligi debent positive, sed negative tantum, scilicet quia Deus malum, et peccatum, aut errorem impedire posset, conferendo alia majora auxilia, et cognitionem clariorem, cum quibus non posset stare peccatum, deceptio, aut error. Id tamen suo justo judicio non facit, sed cadere permittit. Videatur de hoc Damascenus lib. iv suæ theologiæ, cap. xiv, et D. Thomas iii contra gentiles, cap. CCLXII, et 1-2, quæst. LXXIX, art. iii; D. Gregorius lib. xiii moral. cap. xvi et D. Hieronymus epistola ad Hedibiam, cap. x.

XVII. Ubi advertendum est, quod licet respectu deceptionis, aut indurationis Deus se habeat solum permissive, tamen positive vult aliquam occasionem offerri, ex qua novit hominem fore decipiendum,

non tamen ea intentione ut decipiatur, aut erret: unde II Petri III dicitur de epistolis S. Pauli: *In quibus sunt quædam difficulta intellectu, quæ indocti, et instabiles depravant, sicut et cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem.* Novit igitur Deus indoctos, et instabiles illos sumptuos occasionem ex epistolis D. Pauli ad suam perditionem, non tamen intendit Deus talem illorum perditionem; observandum etiam est cum magistro Bagnez hic, quod latius dici solet in materia de prædestinatione, quod quamvis respectu primi peccati dicatur Deus permissive se habere, tamen excæcare, indurare, aut errare facere (eo modo quo dictum est) non dicitur Deus nisi præsupposito alio peccato, et in pœnam illius, hoc enim denotatur in illo verbo S. Pauli: *Propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum.* Quid est propter quod: *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt,* quod et in aliis auctoritatibus invenitur, aut aliquid simile.

XVIII. Secundo arguitur: Nam Deus est auctor sacre Scripturæ, et qui nobis revelat quæ in illa contenta sunt; sed in sacra Scriptura multa mendacia continentur; ergo auctor fidei, qui est Deus mentiri potest, imo mentitus est de facto. Major nota est, et consequentia legitima. Minor vero in qua est difficultas probatur. Nam Job VII dixit ipse loquens cum Deo: *Peccavi, quid faciam tibi? etc.* et tamen XXVII dixit de se ipso: *Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea:* et alibi: *Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus:* ergo unum istorum aperte falsum est, si quidem verba contraria sunt. Item Genes. I, dicitur quod lux creata fuit in prima die, apparet autem hoc esse falsum, quia lux creata fuit cum sole, cujus productio dici-

tur facta quarta die, deinde Genes. XXIII dicitur quod Abraham emit sepulcrum ab Ephron filio Seor Hethæi in civitate Arbiæ, quæ est Hebron; hoc autem videtur falsum juxta illud quod in actibus Apostolorum scribitur cap. VII, ibi enim habetur quod: *Patres nostri translati sint in Sichem, et positi sunt in sepulcro quod emit Abraham pretio argenti a filiis Hemor, filii Sichem:* ergo non ab Ephron filio Seor, atque adeo unum, aut alterum mendacium erit. Præterea III Regum VIII dicitur, quod in arca nihil aliud erat nisi tabulæ testamenti, et tamen ad Hebræos IX dicitur quod: *Erat ibi manna, et virga Aaron, quæ fronderat:* ergo vel primum, vel secundum est falsum. Item IV Reg. VIII dicitur quod: *Ochozias cepit regnare cum esset annorum XXII,* et tamen II Paralip. XXII dicitur, quod: *Erat annorum XLII, cum regnare cepisset.* Hoc autem ultimum non solum videtur esse falsum, quia non convenit cum loco ex quarto Reg. VIII, sed etiam quia si hoc ultimum verum esset, sequeretur quod Ochozias esset duobus annis major patre suo Joran, dicitur namque in eodem libro regum, quod: *Joran erat XXXII annorum cum regnare cepisset, et regnavit VIII annis, et mortuus est, cum esset annorum XL,* ergo si esset verum quod filius ejus Ochozias cepit regnare cum esset XLII annorum, aperte sequitur quod filius erat excedens patrem suum in ætate duobus annis.

XIX. Confirmatur primo, quia in sacra Scriptura non solum non reprobatur mendacium, sed laudatur, et remuneratur, ergo Deus mentiri potest. Probatur antecedens quia Abraham ex instinctu Dei, ut vult S. Ambrosius libro de Abraham, cap. VIII dixit, quod Sara non esset sua uxor, sed soror, et ut idem diceret, suasit illi: *Dic quod soror mea es;*

ut patet Genes. cap. XX, et postea Abimelech conquestus est quod illum deceperint, et tamen propter hoc factum nec Abraham, nec Sara reprehenduntur in sacra Scriptura, sed potius laudantur, ergo. Item Genes. XXXIV dixit Joseph de se ipso quod erat augur, et tamen non erat, et de hoc non reprehenditur. Item Genes. XXII dixit Abraham ad pueros suos cum ascenderet in montem ad immolandum filium: Expectate hic, et cum adoravimus, revertemur ad vos, et tamen non habebat tunc animum ut reverteretur Isaac, sed potius illum immolandi: ergo ex instinctu Dei mentitus est.

XX. Confirmatur secundo: Nam Deus per suos ministros sæpe invenitur mentitus fuisse in sacra Scriptura; ergo est auctor mendacii. Probatur antecedens, quia instructu Dei Jacob mentitus est patri suo illum decipiens dicendo: *Ego sum filius tuus primogenitus Esau, feci sicut præcepisti mihi:* et cum Isaac interrogasset: *Tu es filius meus Esau?* respondit Jacob: *Ego sum:* mentitus est ergo Jacob. Quod et judicare videntur verba patris ejus dicta ad Esau: *Venit, inquit, frater tuus fraudulenter, etc.* item Jacob Genes. XLIX dixit spiritu Dei: *Non auferatur sceptrum de Juda et dux de femore ejus donec veniat qui mittendus est,* hoc est Christus; sed hoc non fuit adimpletum; ergo mentitus est Deus per suum ministrum. Probatur minor, quia post egressionem de Ægypto, et legem acceptam cepit populus Israel habere principes, et gubernatores, dissimili tamen modo pro diversitate temporum, aliqui enim vocari sunt duces, ut Moyses et Josue, et gubernarunt populum sexaginta annis, neuter tamen illorum fuit de tribu Juda, nam Moyses fuit de tribu Levi, et Josue de tribu Ephraim. Post tempus autem istud usque ad

Saulem spatio videlicet trecentorum annorum, et amplius fuit principatus penes judices, qui tamen cum essent numero quindecim soli duo videlicet Othoniel, et Abesam erant de tribu Juda.

XXI. Postea vero imperium fuit per reges, quorum primus fuit Saul, erat autem ex tribu Benjamin, post illum autem fuit David unctus in regem, qui erat de tribu Juda, et in illa tribu remansit principatus regalis penes posteros David usque ad captivitatem Babylonis per annos 473, et post reditum Hebræorum ad patriam suam ex tali captivitate usque ad Herodem per spatium 520 annorum gubernatur populus per sacerdotes, qui simul erant reges; illi tamen erant de tribu Levi, nam de tribu Juda nullus altari præsto fuit, ut ait D. Paulus ad Hebræos VII. Ex his omnibus quæ vera esse constant ex sacra Scriptura colligitur quod cum ab egressione Hebræorum de Ægypto usque ad Herodem præterierint plusquam mille et trecenti anni, de omnibus illis solum per spatium 473, annorum regnavit tribus Juda; ergo illa prophetia Jacob falsa fuit, si quidem universaliter dixit, nunquam auferendum esse sceptrum de Juda donec veniret, qui mittendus erat, id est, Christus. Alia sunt plura loca quæ hoc ipsum videntur confirmare, quæ brevitate causa omittuntur, qui autem late videre voluerit legat magistrum Cano de locis libro II, cap. II, et Seraphinum in conciliatione locorum sacre Scripturæ, D. Augustinum et Jansenium in concordia evangelistarum.

XXII. Ad secundum argumentum respondetur negando minorem, et ad primam probationem ejus de Job solet responderi communiter, quod quando capite septimo dixit *Peccavi,* loquitur de aliquo peccato levi quod commisit ante illam tribula-

tionem; cum autem postea capite xxvii dixit: *Neque reprehendit me cor meum in omni vita mea*, locutus est de peccato in re gravi, præcipue de peccatis illis quæ sibi objiciebantur ab amicis major difficultas est in eodem Job, quia cum capite i et ii dicitur: *In omnibus bis non peccavit Job, nec stultum aliquid locutus est labiis suis*. Postea cap. xxxix idem Job dicit de se ipso: *Leviter locutus sum*: et infra: *Unum locutus sum, quod utinam non dixissem*: et capite xlii: *Insuper locutus sum, etc.* in quibus locis major contradictio esse videtur. Nihilominus ad ista loca respondere possent facile sequendo sententiam aliquorum expositorum, qui dicunt, quod licet Job in principio suæ tribulationis non peccaverit, neque etiam venialiter (in quo sensu verificatur illud quod dicitur capite i et ii) tamen postea aliquale peccatum licet leve commisit, defendendo nimis suam innocentiam coram amicis, vel dum conquerebatur de judicio Dei. Sic sentit Cajetanus et alii quos refert Pineda capite xxxix et capite xlii citatis. Qui dicunt illa verba leviter, aut insipienter locutus sum referri ad id quod dixit Job: *Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera, quasi arena maris hæc gravior appareret*, vel secundo referri ad id quod dixit: *Elegit suspendium anima mea*, vel tertio cum dixit: *Si flagellat, occidat*: vel denique quando sibi promisit certam victoriam ex judicio Dei dicens: *Scio quod inveniat justus in judicio*.

XXIII. Nihilominus multo melius respondetur cum D. Thoma super eadem verba, quod Job in prædictis locis nec stultum aliquid revera dixit, nec venialiter peccavit, sed locutus fuit verba quæ habuerunt aliquam speciem mali, præ nimio do-

lore cruciativum quos patiebatur, quod optime colligit S. Thomas ex verbis quæ dixit Deus ad Job capite xxxviii: *Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis?* In his ergo quæ locutus est Job nihil stultum, sed sententias dixit, sermonibus tamen imperitis, id est, qui haberent aliquam speciem mali, et apparentiam, et ideo dixit: *Leviter et insipienter locutus sum*. Divus etiam Gregorius excusat alia via Job a peccato veniali, et stultitia toto tempore suæ tribulationis, videlicet quod cum dixit leviter et insipienter locutus sum, loquebatur comparative ad Deum, apud quem etiam nostræ justitiæ vocantur sicut pannus menstruatus, non tamen quia peccata sint justitiæ nostræ: sic etiam sententiæ Job quamvis respectu aliorum hominum essent sententiæ, tamen comparative ad Dominum erant stultitiæ, et locutiones leves, et multa loca sacræ Scripturæ habent hanc expositionem. Ista ultimas duas expositiones S. Thomæ et S. Gregorii adducit doctissimus quidam Thomista, et quantum ad S. Gregorium verissime dixit, cæterum quantum ad S. Thomam non videtur locutus juxta mentem, et doctrinam ejus, quia in illo capite xlii non omnino a levi peccato excusat Job, nec de illo intelligit verba illa cap. xxxviii: *Quis est iste involvens sententias, etc.* sed de Eliu de quo loquebatur Deus in illis verbis licet in littera dicatur: *Respondens Dominus Job de turbine, etc.* Sic etiam interpretatur Hugo cardinalis, et D. Gregorius et glossa, unde solutio Cajetani videtur conformiter S. Thomæ in capite xlii, quamvis in capite xxxviii Job excuset et solum dicat excessisse in modo loquendi.

XXIV. Ad illud de creatione lucis, quod lux creata fuit primo die, et tamen sol dicitur creatus quarto

die, respondetur quod revera utrumque tam lux, quam ipsa substantia solis creata fuit primo die, de quo videatur magister Bagnesi p. quæst. lxxvii, art. iv, dub. ii. Dicitur autem sol quarto die creatus, non quia tunc secundum substantiam creatus fuerit, sed per recapitulationem, quia videlicet iterum refertur creatus, ut inter alia sidera annumeraretur illud quod præclarissimum est. Cujus exemplum est etiam in eodem capite, nam productio mulieris quæ revera sexto die facta fuit narratur a sacra Scriptura post finem omnium dierum; et alia sunt exempla in sacra Scriptura, de quibus videri potest D. Augustinus libro iii de doctrina christiana, capite xxxvi. Responderi etiam potest cum D. Thoma i p. quæst. lxxvii, art. iv ad secundum, ex sententia etiam, D. Dionysii capite iv de divinis nominibus, quod substantia solis, et lucis fuit producta prima die, sed quasi informis, quæ postea quarta die formata fuit, et determinata ad particulares effectus in sole, et ideo dicitur creata quarto die. Verba D. Thomæ sunt: «Dicendum est ut dicit D. Dionysius quod illa lux (videlicet quæ prima die creata est) fuit lux solis, sed adhuc informis, sed post modum data est specialis, et determinata virtus ad particulares effectus.» Et sic nulla est contradictio in illis locis.

XXV. Ad illud de Abraham, qui emit sepulcrum ab Ephron respondet Cajetanus, quod ille Ephron, seu pater ejus Seor nominatus fuit etiam Hemor, atque adeo uno nomine in Genesi, altero in actibus Apostolorum nominatur. Ad locum ex tertio Regum viii dicitur, quod in arca erat distinctio quædam, ita ut aliquid posset esse in medio arcæ, et aliquid ad latus: in medio igitur nihil aliud erat nisi tabulæ testamenti, et sic verificantur illa verba; in

latere autem arcæ erat virga Aaron, et urna aurea cum manna. Hæc autem distinctio arcæ aperte colligitur ex Deuteronomio xxxi, ubi dicitur: *Tollite librum istum, et ponite illum in latere arcæ*, et illud latus non vocabatur arca communiter. Apostolus autem latiori vocabulo accepit arcam, et ideo dixit quod erant in illa tabulæ, et manna; non ergo est ibi aliqua contradictio. Ad locum ex quarto Regum viii, respondetur cum S. Hieronymo ibi, et cum Hugone de S. Charo, quod revera Joran pater Ochoziæ vixit xl annis, sed tamen quia xx annis male regnavit, ideo non computantur in sacra Scriptura nisi tantum viii, quibus bene regnavit; sed quia error posset in historia provenire si illi viginti anni penitus omitterentur, ideo filio ejus Ochoziæ tribuuntur, qui non amplius quam xxxii annis vixisse perhibetur, et uno anno regnasse, et tamen in secundo Paralipom. dicitur, quod xlii annorum erat Ochoziæ quando cœpit regnare, quod intelligi debet cum additione illorum viginti sui patris. Et est simile illud primum Reg. xiii, ubi dicitur de Saul: *Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset, et duobus annis regnavit super Israel*, quod constat non esse intelligendum ut littera sonat: nam xxi annum habebat Saul quando regnare cœpit, et per multos annos regnavit. Judicatur ergo in illis primis verbis, quod in principio sui regni erat humilis, quasi parvulus in oculis suis, postea vero superbus: in aliis autem verbis, scilicet duobus annis regnavit denotatur, ut ait Hugo et glossa communis, quod duobus annis juste rexit populum, et in amicitia Dei, postea autem fuit quasi tyrannus, et ideo alii anni non computantur in numero regni sui.

XXVI. Ad primam confirmationem respondetur negando antece-